

*вигрустить, перетрустить, / перегорне, переснує [1, с. 481]; туги: У ньому – гіркість, плач і прах, / і сонце, й сталь, і сміх, / і іскри в маминих очах, / і темна туга їх [1, с. 445]; неспокою: Змірай, зрозумій / І глуху відразу, / І неспокій свій. / але хвилі танця / Втягнуть в нурт біди, - / Знадо гостра, станься, / Прагнене, прийди! [1, с. 374]; розпачу: Але ні розпач, ані втеча / не звабить їх, не звалить їх, / Бо самота – не порожнеча, / Коли ця самота в усіх [1, с. 391]; нудьги: Один на другого схожий цілком - / Ті ж самі обличчя в зморшках тієї ж нудьги й безнадії, / Однакові вкрито серця стандартним глухим сюртуком, / Однаково вгнуті роти, однаково втягнуті шиї [1, с. 314]; надії: Тільки надія є, спрагла, як ця земля, / Благословенна, як хліб, зважена, як метал [1, с. 433-434]; радості: Я, мов несений скнара, / жадно вбираю, всотую все, що тут грає радістю, / світиться і мигоче бронзою, сріблом, / різьбленням, / барвою й позолотою [1, с. 403]; щастя: Всміхайся, укохане, ласться, / Торкай пустотливо мене, / Зачате у щасті для щастя / Нове покоління земне! [1, с. 369].*

Емоційні переживання як психологічний феномен зумовлюють реальність художнього буття, відтвореного митцем завдяки стилістичному потенціалові тропейчних засобів. Метафорика, порівняльні конструкції, епітетні характеристики об'єктів поетичного змалювання активно використовуються

М. Бажаном для досягнення емоційно-експресивного й оцінного ефекту, психологізації контексту або візуально-акустичного унаочнення словесного образу. Це свідчить про асоціативний характер художнього мовомислення поета, втіленого в ідіостильових естетичних домінантах.

#### Література

Бажан М. Твори в чотирьох томах. – Т.1. / М. Бажан. – К.: Дніпро, 1984. – 637 с. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія / В. Кононенко. – К.: Вища школа, 2008. – 327 с. Лисиченко Л.А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу / Л.А. Лисиченко. – Х.: Основа, 2009. – 191 [1] с. Маленко О.О. Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості / О.О. Маленко. – Харків: ХІФТ, 2010. – 488 с.

УДК 811.112.:81'373.611:001.4

ВОЛОВИК Л.Б.

(Полтавський університет економіки і торгівлі)

### СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, СЛОВОТВІРНІ ПОТЕНЦІЇ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У НІМЕЦЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

В статті розглядаються особливості словотвірної структури і семантики німецьких префіксальних дієслів – економічних термінів з префіксами *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

*Ключові слова:* словотвірна модель, словотвірне значення, мікромодель, твірна основа, похідна основа.

**Воловик Л.Б.** Словообразовательная структура, семантика, словообразовательные потенции префиксальных глаголов в немецкой экономической терминологии. В статье рассматриваются особенности словообразовательной структуры и семантики немецких префиксальных глаголов – экономических терминов с префиксами *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

*Ключевые слова:* словообразовательная модель, словообразовательное значение, микромодель, производящая основа, производная основа.

**Volovyk L.B.** The word-formative structure, semantics, word-formative potential of prefixed verbs in German economic terminology. The article is devoted to the studies of characteristics of word-formative structure and semantics of German prefixed verbs – economic terms with prefixes *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

*Key words:* derivational pattern, derivational meaning, micro pattern, derivational stem, derived stem.

Проблема дієслів із першими прислівниково-прийменниковими компонентами **durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-** привертала увагу багатьох науковців (М.Д. Степанова, О.С. Кубрякова, С.Д. Кацнельсон, Н. Хомський, N. Kjellman, I. Kühnhold, H. Marchard, G. Mungan, W.Reinhardt), а дієслова із зазначеними компонентами неодноразово викликали лінгвістичні дискусії. Дієслова досліджувались у діахронічному аспекті як проміжна фаза розвитку між подільними та неподільними вторинними дієсловами (J. Grimm, H. Paul, R. Leinen) та синхронічному аспекті як особлива група в німецькому префіксальному дієслівному словотворі: донепівпрефіксальні дієслова (F. Hundsnurscher), III клас дієслів (H.W. Emonds, L.M. Eichinger), так звані „дієслова подвійної форми” (A. Simeckova, W. Fleischer, I. Barz), дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами (М.Д. Степанова, К.С. Кубрякова, Р.П. Неделков, А.І. Норанович та ін.) [Новак 2001, с. 1; Stepanova 2003, s. 182].

Префікси **durch-, über-, unter-, um-, hinter-, wider-, wieder-** можуть бути відокремлюваними і

невідокремлюваними. Невідокремлювані дієслівні префікси **durch-**, **über-**, **unter-**, **um-**, **hinter-**, **wider-**, **wieder-** посідають завжди в усіх формах дієслів позицію перед ТО. Вони є ненаголошеними, модифікують ТО. Основним критерієм відокремлюваності є значення дієслова: при конкретному (просторовому) значенні ТО, префікс відокремлюється, при переносному значенні – не відокремлюється. Наприклад: *unternehmen – nahm unter – untergenommen* – накинути (наприклад, пальто); *unter//nehmen – unternahm – unternommen* – брати на себе (відповідальність) [Зиндер 1975, с. 226; ].

Метою статті є опис утворення ПО префіксальних дієслів від ТО кореневих дієслів. З економічних словників та фахової літератури були вибрані 35 ТО кореневих сильних та 80 утворених від них ПО префіксальних дієслів.

Утворення ПО префіксальних сильних дієслів відбувається за СМ:  $CM4SVst=Präf.+SVst.+en$ . Суфікс **-en**, як і в складі інфінітива дієслова, не словотвірний, а формотворчий, тому в словотворенні не розглядається [Степанова 1984, с. 186].

До складу моделі входять ММ з-поміж яких відокремлюємо 6 типів:

1.  $MM1SVst.=Präf.durch-+SVst.$  з префіксом **durch-**: *brechen (a, o)* – ламати → *durch//bréchen* – порушувати (заборону); *schießen (o, o)* → *durch//schießen* – промчати, промайнути; *bringen (a, a)* – приносити, приводити → *durch//br'ingen* – проводити (час). Префікс **durch-** при поєднанні з ТО кореневого дієслова в економічній термінології, має значення „ретельно виконаної дії”.

2.  $MM2SVst.=Präf.über-+SVst.$  з префіксом **über-**: *bieten (a, e)* – пропонувати → *über//b'ieten* – пропонувати більш вищу ціну (ніж хто-небудь); *schreiten (i, i)* – крокувати → *über//schreiten* – перевищувати (повноваження); *steigen (ie, ie)* – підніматися → *über//stéigen* – перевищувати (витрати); *tragen (u, a)* – гнати → *über//trágen* – переносити (наприклад, підсумкову суму); *halten (ie, a)* – тримати → *über//hálten* – (дорого) запрошувати (з кого-небудь); *denken (a, a)* – думати → *über//dénken* – продумати (план).

Префікс **über-** при поєднанні з ТО кореневого дієслова в економічній термінології має значення дії протягом часу або дії, завершеної в часі.

3.  $MM4SVst.=Präf.unter-+SVst.$  з префіксом **unter-**: *brechen (a, o)* – ламати → *unter//bréchen* – (при)зупиняти (торги); *bieten (a, e)* – пропонувати → *unter//biéten* – збивати (наприклад, ціну); *schreiten (i, i)* – крокувати → *unter//schréiten* – не використовувати (відпущені засоби); *treiben (ie, ie)* – гнати, виганяти → *unter//tréiben* – занижувати (ціни); *halten (ie, a)* – тримати → *unter//hálten* – мати на утримуванні (кого-небудь).

При поєднанні ТО кореневих дієслів з префіксом **unter-**, утворюються дієслова, які мають значення „контакту, укріплення, з'єднання”.

4.  $MM4SVst.=Präf.um-+SVst.$  з префіксом **um-**: *laufen (ie, a)* – бігати → *um//láufen* – бути в обігу (про гроші); *schreiben (ie, ie)* – писати → *um//schréiben* – описувати.

Префікс **um-** виражає рух/дію, зміну розташування об'єкту в просторі або „рух навколо об'єкту”.

5.  $MM4SVst.=Präf.hinter-+SVst.$  з префіксом **hinter-**: *bringen (a, a)* – приносити → *hinter//br'ingen* – доносити; *gehen (i, a)* – ходити → *hinter//géhen* – зловживати (чією-небудь) довірою; *halten (ie, a)* – тримати → *hinter//hálten* – приховувати (податки); *treiben (ie, ie)* – гнати → *hinter//tréiben* – завадити здійсненню (наприклад, планів); *ziehen (o, o)* – тягти → *hinter//z'iehen* – приховувати (наприклад, гроші), ухилятися від сплати (наприклад, податків); *bleiben (ie, ie)* – залишатися → *hinter//bléiben* – не здійснитися (про яку-небудь справу).

Префікс **hinter-** при поєднанні з ТО кореневого дієслова в економічній термінології має значення розташування, напрямку або позиції та її зміни.

6.  $MM4SVst.=Präf.wider-+SVst.$  з префіксом **wider-**: *raten (ie, a)* – радити → *wider//ráten* – відрадити; *rufen (ie, u)* – кричати → *wider//rúfen* – скасовувати (розпорядження, наказ); *streiten (i, i)* – сперечатися (про що-небудь) → *wider//streiten* – суперечити.

При поєднанні ТО кореневих дієслів з префіксом **wider-** утворюються дієслова, які мають значення негативної оцінки або негативної дії.

Архітектоніка ТО префіксальних сильних дієслів характеризується наявністю в їх СР віддієслівних похідних іменників, які утворені за чотирма словотвірними моделями:

1.  $CM2:SN=SN:SV(Präf.+SVst-)+en$  – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з незмінним коренем (SVst-) – субстантивацією інфінітива префіксального сильного дієслова: *unter//fangen, sich* – вжити заходів (до чого-небудь) → *das Unterfangen* – підприємство; *unter//nehmen* – починати (що-небудь), братися (до чого-небудь) → *das Unternehmen* – підприємство;

2.  $CM2:SN=SN:SVin.f.(Präf.+SVst-)\rightarrow SN$  – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО інфінітива префіксальних сильних дієслів: *durch//schlagen* – пробивати наскрізь  $\rightarrow$  *der Durchschlag* – копія (наприклад, машинописна); *über//schlagen (u, a)* – скласти приблизний розрахунок  $\rightarrow$  *der Überschlag* – приблизний розрахунок; *um//schlagen (u, a)* – завертати (товар)  $\rightarrow$  *der Umschlag* – оберт (наприклад, засобів); *wider//rufen (ie, u)* – відмінати (наприклад, платіжний документ)  $\rightarrow$  *der Widerruf* – відміна (в чековому оберті);

3.  $CM3:SN=SN:SVimp.((Präf.+SVst+)\rightarrow SN)$  – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО претерита префіксальних сильних дієслів: *wider//stehen* – *wider//stand* – *wider//standen* – протистояти (чому-небудь)  $\rightarrow$  *der Widerstand* – опір; непокора; *durch//schneiden* – *durch//schnitt* – *durch//schnitten* – пересікати  $\rightarrow$  *der Durchschnitt* – розріз.

Шляхом конверсії основ претерита утворюються віддієслівні безафіксно-похідні іменники, як правило, від претеритів префіксальних сильних дієслів, у яких основа претерита кореневого сильного дієслова має співвідносний з нею іменник, утворений внаслідок конверсії: *wider//stehen* – *wider//stand* – *wider//standen*  $\leftarrow$  *der Widerstand* – *stehen- stand* – *gestanden*  $\leftarrow$  *der Stand*.

4.  $CM3:SN=SN:SV[(Präf.+SVst+)\rightarrow SN]$  – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО префіксальних сильних дієслів із супутнім чергуванням кореневого голосного: *durch//fließen* – *durch//floß* – *durch//flossen* – протікати (через що-небудь)  $\rightarrow$  *der Durchfluß* – протікання; *über//ziehen* – *über//zog* – *über//zogen* – переїжджати – *der Überzug* – пакувальна тканина.

Утворення віддієслівних іменників шляхом конверсії із супутнім чергуванням кореневого голосного спостерігаємо в СР тільки тих сильних префіксальних дієслів, у складі яких кореневі сильні дієслова мають співвідносні з ними безафіксно-похідні іменники, утворені шляхом конверсії із супутнім чергуванням кореневого голосного: *über//ziehen* – *über//zog* – *über//zogen* – переїжджати  $\rightarrow$  *der Überzug* – пакувальна тканина, *ziehen, zog* – *gezogen* – тягти  $\rightarrow$  *der Zug* – рух; *durch//fahren (u, a)* – проїхати  $\rightarrow$  *die Durchfuhr* – транзит; *durch//gehen (i, a)* – бути прийнятим (про пропозицію)  $\rightarrow$  *der Durchgang* – транзит (вантажів).

5.  $CM6:SN=SN:SV(Präf.+SVst-)+Suf.-er-$  модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом **-er**, утворених від ТО префіксальних сильних дієслів: *unter//nehmen (a, o)* – починати (що-небудь)  $\rightarrow$  *der Unternehmer* – підприємець.

6.  $CM6:SN=SN:SV(Präf.+SVst-)+Suf.-ung$  – модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом **-ung**, утворених від ТО префіксальних сильних дієслів: *über//schreiten (i, i)* – перевищувати розрахунок  $\rightarrow$  *die Überschreitung* – перевищення розрахунку; *über//tragen (u, a)* – перемішати  $\rightarrow$  *die Übertragung* – переадресування (наприклад, акредитиву); *über//weisen (ie, ie)* – переказувати (гроші)  $\rightarrow$  *die Überweisung* – переказ (грошей); *über//ziehen (o, o)* – обтягувати  $\rightarrow$  *die Überziehung* – перевитрата (грошей); *unter//bieten (o, o)* – збивати ціну  $\rightarrow$  *die Unterbietung* – збивання цін; *unter//halten (ie, a)* – утримувати (сім'ю)  $\rightarrow$  *die Unterhaltung* – надання бюджетної дотації; *unter//schlagen (u, a)* – привласнювати (чужі гроші)  $\rightarrow$  *die Unterschlagung* – привласнення чужого майна чи грошей; *wider//rufen (ie, u)* – відмінати  $\rightarrow$  *die Wiederrufung* – відміна односторонньої угоди.

7.  $CM10:SN=SN:SV(SV:Präf.\rightarrow SN)+SN+Suf.-ung$  – модель складних іменників з першим БСК віддієслівним безафіксно-похідним іменником утвореного за субстантивацією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК – суфіксальним іменником: *unter//nehmen (a, o)* – починати (що-небудь)  $\rightarrow$  *die Unternehmens/forschung* – дослідження операцій підприємства.

8.  $CM10:SN=SN:(SV:Präf.+SNst-)+SN$  – модель складних іменників із першим БСК віддієслівним безафіксно-похідним іменником – конверсією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК кореневим іменником: *um//laufen (ie, a)* – знаходитися в обігу (про грошові знаки)  $\rightarrow$  *das Umlauf//mittel* – засіб обігу (грошей).

9.  $CM10:SN=SN:(SV:Präf.\rightarrow SN)+SN+Suf.-ung$  – модель складних іменників з першим БСК – віддієслівним безафіксно-похідним іменником – конверсією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК віддієслівним суфіксальним іменником: *über//schlagen (u, a)* – робити приблизний розрахунок (чого-небудь)  $\rightarrow$  *die Überschlags//betrachtung* – приблизний розрахунок.

10.  $CM10:SN=SN:(SV:Präf.+SVst-)+Suf.-ung)+SN$  – модель складних іменників із першим БСК віддієслівним суфіксальним іменником із суфіксом **-ung** та другим БСК безафіксно-похідним іменником: *über//tragen (u, a)* – переносити  $\rightarrow$  *der Übertragungs//gewinn* – прибуток, який виник в результаті передачі майнових цінностей (при об'єднанні і реорганізації підприємств).

Утворення ПО префіксальних слабких дієслів від ТО корневих слабких дієслів відбувається за девербативною СМ:  $M4SVschw.=Präf.+SVschw.$  В складі цієї СМ4 існують мікромоделі ММ4.

Розглянемо ММ4 з префіксом **durch-**:  $M4SVschw.=Präf.durch.+SVschw.:$  *setzen (-te, -t)* –

садити, поміщати (що-небудь, куди-небудь) → *durch//setzen* – пронизувати (що-небудь, чим-небудь), з префіксом **über-**: *MM4SVschw.=Präf.über+SVschw.:* *fluten (-te, -t)* – текти → *über//fluten* – наводнити (наприклад, ринок товарами); *fordern (-te, -t)* – *über//fordern* – запрошувати дуже високу ціну (з когонебудь); *kaufen (-te, -t)* – купувати → *über//kaufen, sich* – переплачувати (за покупку); *rechnen (-te, -t)* – *über//rechnen* – перераховувати; *schwemmen (-te, -t)* – зливати → *über//schwemmen* – заповнювати (наприклад, ринок товарами); *setzen (-te, -t)* – садити, поміщати (що-небудь, куди-небудь) → *über//setzen* – брати непромірну плату (за товар); *steigern (-te, -t)* – збільшувати.

Архітектоніка ТО префіксальних слабких дієслів характеризується наявністю в їх СР віддієслівних похідних іменників, утворених за наступними моделями:

1. *CM2SN=SV:(Präf.+SVschw.+en)* – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з незмінним коренем, утворених шляхом субстантивзації інфінітива префіксального слабкого дієслова: *durch//setzen* – пронизувати → *das Durchsetzen* – пронизування; *über//hitzen* – перегрівати → *das Überhitzen* – перегрів; *über//holen* – випереджати → *das Überholen* – випередження; *um//legen* – розподіляти (наприклад, податки) → *das Umlegen* – розподіл (податків). Ця модель служить для позначення протікання дії, процесу, вираженого в ТО префіксального слабкого дієслова: *über//hitzen* → *das Überhitzen des Raumes* – перегрів приміщення.

2. *CM2,3SN=SV:(Präf.+SV/SA+en)* – модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з незмінним коренем (субстантивация ТО інфінітиву префіксального слабкого дієслова) співвідносного з ТО іменника або прикметника: *um//mauern* – обводити (кам'яною стіною) → *das Ummauern* – оточення (стіною).

3. *CM2SN=SV:(Präf.+SVschw./SN,SA)* – модель безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО інфінітива префіксальних дієслів: *über//bauen* – надбудовувати → *der Überbau* – надбудова; *unter//bauen* – підводити фундамент → *der Unterbau* – фундамент; *über//lasten* – перенавантажувати → *die Überlast* – перенавантаження.

Ненаголошені префікси дієслів залишаються ненаголошеними і в віддієслівних іменниках: *der Über//bau* – надбудова, *'Überbau* – верхня надбудова; *der Unter//bau* – фундамент, *'Unterbau* – нижня будова. Незважаючи на те, що морфемний склад віддієслівних іменників, співвідносних з ТО префіксального дієслова, і морфемний склад складних іменників, що за структурою є сполученням прислівника і основи іменника однаковий, словотвірна структура їх різна, наголос у цих словах теж різний.

4. *CM7SN=SN:SV(Präf.+SVschw.)+Suf.-ung-* – модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом **-ung**, який служить для позначення процесу, дії з результативним відтінком, окремих дій та активів, предмета або явища: *durch//rechnen* – робити розрахунок → *die Durchrechnung* – (загальний) підрахунок; *über//fremden* – допускати підсилений приплив іноземного капіталу → *die Überfremdung* – переважання іноземного капіталу; *über//lagern* – нашаровувати → *die Überlagerung* – залежування (наприклад, товарів); *über//prüfen* – (додатково) перевірити → *die Überprüfung* – контроль, ревізія; *unter//suchen* – досліджувати → *die Untersuchung* – досліджування;

5. *CM7SN=SN:SV(Präf.+SVschw.)+Suf.-er-* – модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом **-er**: *unter//mieten* – знімати кімнату (у квартиронаймача) → *der Untermieter* – субарендатор.

6. *CM6SN=SA[(Präf.+SVschw.)+Suf.-bar(-lich)]+Suf.-keit-* – модель відад'єктивних суфіксальних іменників, співвідносних з ТО віддієслівних прикметників (утворених від ТО префіксальних слабких дієслів) із суфіксами **-bar**, **-lich**: *über//lasten* – *überlastbar* – *die Überlastbarkeit* – здатність до перевантаження.

Віддієслівні іменники, які утворені за цією СМ означають якість дії, вираженої ТО відповідного префіксального дієслова. Для іменників із суфіксом **-bar** властива пасивність дії, в той час, як для іменників з суфіксом **-lich** властива активність вираженої ними дії. [Griesbach 1991, s. 142].

Отже, у результаті словотвірного аналізу (бінарного ступеневого членування похідних слів) на безпосередньо складові компоненти і словотвірного моделювання лексики встановлені словотвірні моделі, за якими утворюються похідні іменники в сучасній німецькій економічній лексиці [Степанова 1968, с. 108].

Виявлення та вивчення словотвірних потенцій твірних основ префіксальних дієслів, які співвідносяться з твірними основами похідних слів та термінів, дозволяє підійти до вивчення словотворення в напрямку від твірних основ до співвідносних з ними за структурою і семантикою основ похідних і складних слів.

*Зиндер Л.Р.* Современный немецкий язык / Л.Р. Зиндер, Т.В. Строева. – М.: Изд-во иностр. лит., 1975, – 420 с. *Новак Г.Ф.* Структурні та семантичні особливості німецьких дієслів з першим безпосереднім складником durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-, voll: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Г.Ф. Новак, 2001. – 19 с. *Степанова М.Д.* Методы синхронного анализа лексики / М.Д. Степанова. М.: Высшая школа, 1968. – 200 с. *Степанова М.Д.* Теоретические основы словообразования в немецком языке / М.Д. Степанова, В. Фляйшер – М.: Высш. шк., 1984. – 264 с. *Griesbach H.* 4000 deutsche Verben: ihre Formen und ihr Gebrauch / H. Griesbach, G. Uhlig. – Ismaning: Max Hueber Verlag, 1991. – 173 s. *Stepanova M.D.* Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / M.D. Stepanova, I.I. Černyševa. – [2. verbessert. Aufl.] – М.: Vysšaja Škola, 2003, – 247s.

УДК: 811.111'42'272

ВОРОБІЙОВА М. В.

(Запорізький національний університет)

**ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКОДУВАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ЗНАКІВ  
НЕВЕРБАЛЬНИМИ У ПРОЦЕСІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ  
ІНТЕРСЕМІОТИЧНИХ АЛЮЗИВНИХ ЗАСОБІВ  
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)**

У статті на матеріалі англomовного публіцистичного дискурсу розглядається асоціативна природа інтерсеміотичної алюзії як фактор перекодування знаків невербальних семіотичних кодів вербальними. Продемонстровано, що медіатором процесу перекодування є код ментальних образів.

*Ключові слова:* інтерсеміотична алюзія, асоціація, код ментальних образів, перекодування.

**Воробьева М. В.** Психолингвистические аспекты перекодировки вербальных знаков невербальными в процессе актуализации содержания интерсеміотических аллюзивных средств (на материала англоязычного публицистического дискурса). В статье на материале англоязычного публицистического дискурса рассматривается ассоциативная природа интерсеміотической аллюзии как фактор перекодировки знаков невербальных семіотических кодов вербальными. Продемонстрировано, что медиатором процесса перекодировки является код ментальных образов.

*Ключевые слова:* интерсеміотическая аллюзия, ассоциация, код ментальных образов, перекодировка.

**Vorobyova M. V.** Psycholinguistic Aspects of Transcoding Verbal Signs into Non-verbal in the Process of Actualizing the Content of Intersemіotic Allusive Means (on the material of English publicistic discourse). The article studies the associative character of intersemіotic allusion as a factor of transcoding verbal signs into non-verbal on the material of English publicistic discourse. The author demonstrates that the mediator in transcoding process is the code of mental presentations.

*Key words:* intersemіotic allusion, association, code of mental presentations, transcoding.

Актуальність дослідження зумовлена пошуканням взаємодії різних семіотичних кодів у процесі комунікації. **Об'єктом** наукової розвідки став процес перекодування вербальних знаків невербальними, **предметом** – інтерсеміотична алюзія як засіб такого перекодування. **Метою** дослідження є виявлення психолінгвістичних аспектів актуалізації змісту інтерсеміотичних алюзивних засобів у процесі перекодування невербальних знаків вербальними, що передбачає вирішення таких **завдань**: 1) окреслити асоціативну природу інтерсеміотичної алюзії; 2) виявити особливості процесу перекодування вербальних знаків невербальними за допомогою коду ментальних образів; 3) визначити фактори актуалізації змісту інтерсеміотичної алюзії.

Деякі дослідники стверджують, що неможливо відтворити музичний естетичний ефект, передати образність живопису, балету за допомогою виключно вербальних знаків [див., наприклад, Горелов 1987], отже можна зробити висновок, що неповнота актуалізації змісту наперед закладена до інтерсеміотичної алюзії. Однак відомо, що алюзія має асоціативну природу [Приходько 2008, с. 116-117], асоціативним шляхом алюзія відсилає до естетичного досвіду людини, визиваючи в пам'яті ті чи інші образи та враження від витворів різних видів мистецтва.

Асоціацією будемо називати «пов'язування двох явищ, двох уявлень, двох об'єктів і т. п., стимулу та реакцію, що його супроводжує (*тут і далі переклад наш – В. М.*)» [Панкрац 1996]. Шляхом асоціювання утворюються певні вербальні «асоціативні системи», які, у свою чергу, є фрагментами тезауруса мовної особистості. Такі системи називають «файлами», що складаються з асоціативів, згрупованих навколо номінанта [Каменская 1990, с. 103].

Асоціати утворюються за різними асоціативними ланцюжками: частина > ціле, ціле > частина, загальне > спеціальне, спеціальне > загальне, рід > вид, вид > рід, поняття > типова ознака, типова ознака > поняття, дія > дія > результат > наслідки. «Файли», крім того, утворюються за